

5 nejlepších zvíř

Je zarážející, na jak dlouho a jak hluboko se dokážou potopit někteří tvorové, kteří se přitom běžně pohybují při hladině, nebo dokonce na souši

PŘIPRAVIL: VLADIMÍR SOCHA

TUČŇÁK CÍSAŘSKÝ (535 M)

Zástupce ptačí říše si obvykle s ponorem do velkých hloubek nespojujeme, přesto i mezi nimi najdeme skutečného mistra. Je jím tučňák císařský (*Aptenodytes forsteri*), obyvatel ledové Antarktidy a největší ze všech současných tučňáků. Kromě skvělého přizpůsobení mrazu disponuje také hydrodynamickým tvarem těla a předními končetinami přeměněnými na účinná pádla, která z něj činí skvělého plavce i potápěče. Tučňáci se při lovu potravy v podobě ryb, korýšů a hlavonožců často potápí do

↑ Výskok je klasický způsob, jakým se tučňáci císařští dostávají na souš. Není vyloučeno, že některý z nich se právě vynořuje z hloubky několika stovek metrů

více než stometrové hloubky. V některých případech pak provádí ponor až ke dnu mělkých moří a dostávají se tak do hloubek několika set metrů. Absolutním zaznamenaným rekordem je zatím 535 metrů, kterého dosáhla mladá samička v oblasti zvané McMurdo Sound.

OBJEV PTAČÍCH REKORDMANŮ

S překvapivým zjištěním o nevšedních potápěčských dovednostech tučňáků přišel roku 1971 americký fyziolog Gerry Kooyman. Ten připevnil tučňákům na tělo malé zařízení, registrující hloubku ponoru. Výsledkem bylo zjištění, že tučňákům nečiní problém ponořit se do hloubek kolem 265 metrů na dobu až 18 minut.

KOŽATKA VELKÁ (1 280 M)

Také mezi plazy objevíme skutečné mistry v potápění. Jedním z nich je nepochybně želva kožatka velká (*Dermochelys coriacea*), která je největším druhem své skupiny. Největší želva světa může být dlouhá až tři metry a vážit téměř celou tunu. Jde o kosmopolitní druh, který nalezneme v mořích celého světa, od Aljašky přes Norsko až po Nový Zéland. Bohužel i v tomto případě se však setkáváme s rychlým zmenšováním populací a ohrožením ze strany člověka. Kožatka patří k vůbec nejlepším potápěčům v živočišné říši. Byly zdokumentovány případy, kdy se potopila až do hloubky kolem 1 280 metrů pod hladinou. Obvykle se potápí na dobu 3 až 8 minut, méně časté jsou pak ponory o délce trvání mezi 30 a 70 minutami.

SPRINTER MEZI PLAZY

Kožatka velká je mezi plazy držitelem ještě jednoho rekordu. Patří totiž k nejrychlejším plavcům mezi těmito studenokrevními obratlovci. Ačkoliv

obvykle ve vodě nepřesahují rychlost svižné lidské chůze, kožatka dokáže zrychlit až na 35,28 km/h, což odpovídá tempu lidského sprintu.

↘ Velikost kožatky velké vynikne při srovnání s lidskou postavou. Ve vodě se pohybuje rychleji než běžný člověk na souši

ecích potápěčů

ŽRALOK ŠOTEK (1 370 M)

Ryby a paryby jsou samozřejmě ve vodě doma, proto bychom mezi nimi našli nejvíce skvělých potápěčů mezi všemi obratlovci.

↳ Žralok šotek má velmi dlouhý a plochý rypec, který připomíná ostří meče

Žraloci by do pomyslného klání mohli vyslat zvláštního zástupce, žraloka šotka (*Mitsukurina owstoni*). Ačkoliv byl popsán již roku 1898, o této „žijící fosilii“ stále mnoho věcí nevíme. Jde o poměrně velkého tvora, dosahujícího délky čtyř (výjimečně i šesti) metrů a hmotnosti přes 200 kilogramů. Obývá všechny tři velké oceány naší planety a žije obecně ve velkých hloubkách (asi 300–1 000 metrů). Rekordní ponor byl zaznamenán v hloubce 1 300 metrů, nejde však o absolutní rekord. V podmořském kabelu položeném ještě o 70 metrů níže byl totiž objeven vetknutý zub tohoto druhu žraloka. Jako ve všech případech, i zde jde pouze o člověkem zaznamenaný rekordní údaj, který zdaleka nemusí být absolutním limitem možností.

STÁŘÍ PRINÁŠÍ HLOUBKU

Zvláštní tvar hlavy a kostra této paryby jí vysloužil anglický název „goblin shark“, což je ekvivalent českého jména. Výzkum odhalil, že spolu s růstem a vyšším věkem se charakteristický výrůstek proporcionalně zmenšuje. Dospělí žraloci také obývají hlubší vody než mláďata. Jejich hlavní potravou jsou paprskoploutvé ryby a v menší míře pak hlavonožci a koryši.

VORVAŇ (2 250 M)

Když se řekne vorvaň, většině lidí se nejspíš vybaví román Bílá velryba a jméno Moby Dick. Obří kytovci vorvani tuponosí (*Physeter macrocephalus*) však nepůsobí hrozivě jen v románech. Mohou totiž ve výjimečných případech dosáhnout délky asi 26 metrů a hmotnosti možná přes 100 tun (obvykle však „jen“ 16 metrů a přibližně 50 tun). Spolu se svými příbuznými vorvaňovci patří mezi vůbec nejlepší potápěče na světě. Protože jejich hlavní potravou jsou obří hlubokomořští hlavonožci, musí se za nimi dokázat ponořit až do hloubek přes dva kilometry pod hladinou. Rekordní ověřený údaj má hodnotu 2 250 metrů, doba ponoru je kolem 90 minut. Neověřené údaje hovoří dokonce o hodnotě přes 3 200 metrů. To jsou však spíše extrémní hodnoty, obvykle se totiž vorvani nepotápí déle než asi 35 minut a do hloubky „pouze“ kolem 400 metrů.

OBŘI MNOHA REKORDŮ

Vorvani jsou savci plní extrémů, a to zejména velikostních. Například jejich střeva mohou dosáhnout celkové délky 300 metrů, tedy jako tři fotbalové stadiony. Také jejich osmikilový mozek je pětikrát větší než lidský, oproti velikosti celého těla je však relativně mnohem menší. Při echolokaci mohou vorvani vydávat zvuky o hodnotě neuvěřitelných 230 decibelů.

↑ Vorvani u břehů Srí Lanky. Během jediného dne dokáže vorvaň spořádat přes tunu potravy

VORVAŇOVEC ZOBATÝ (2 992 M)

Absolutním rekordmanem v hloubce ponoru je dle ověřených záznamů další kytovec, vorvaňovec zobatý (*Ziphius cavirostris*). Tento až sedmimetrový vodní savec byl popsán roku 1823 slavným

francouzským anatomem Georgesem Cuvierem, od kterého odvozuje svůj anglický název („Cuvierova zobatá velryba“). Teprve v letošním roce přebal vorvaňovec zobatý pomyslný rekord svému většímu příbuznému. Zoologové za využití satelitu zkoumali pohyb těchto kytovců u pobřeží Kalifornie a změřili

nejhlubší ponor o hloubce 2 992 metrů a délce trvání 2 hodiny a 17 minut. Do tříkilometrové hloubky se vorvaňovci pouští za svojí oblíbenou potravou, kterou jsou krakalice a další hlubokomořští hlavonožci. Nepohrdnou však ani hlubinnými rybami.

← Vorvaňovec zobatý uvízlý při odlivu na měličině korálového útesu

MIMO NEBEZPEČÍ

Vorvaňovec zobatý dosahuje délky v rozmezí pěti až sedmi metrů a hmotnosti několika tun. Mezi samci a samicemi přitom není znatelný velikostní rozdíl. Celosvětová populace těchto kytovců čítá zřejmě přes 100 000 kusů, takže našťásti nepatří ke kriticky ohroženým druhům. Mohou se dožít věku kolem 40 let.